

Huisarts op Curaçao

Op 4 december 1997 is het historische gedeelte van Willemstad, gesticht in de 17de eeuw, op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO geplaatst wegens de bijzondere mengeling van Nederlandse en Caribische stijlvloeden die door de eeuwen heen zo fraai bewaard zijn gebleven. Willemstad is uniek als Nederlands koloniaal erfgoed in het Caribische gebied. Veel panden, zowel herenhuizen als landhuizen, tonen de karakteristieke trap- en flesgevels zoals die ook aan de Amsterdamse grachten zijn te zien. Het verschil is de kleurigheid van de gevels, waardoor de huizen zo'n bijzonder aanzien hebben. Werden deze aanvankelijk altijd wit geschilderd, in het begin van de 19de eeuw kwam daar verandering in.

In de Curaçaose Courant van mei 1823 verscheen een serie artikelen van dr. Daniel Levy Peixotto over 'Waarnemingen op het luchtgestel en ziekten van het eiland Curaçao'. Hij besteedde daarin onder andere aandacht aan voorkomende oogaandoeningen: 'De ergste kwalen waaraan dit zintuig onderworpen is, bestaan in oogontstekingen, de nagen, de grauwe en zwarte staar. De oorzaken welke deze ziekten doen ontstaan zijn onze opmerkingen waardig. De lynregte zonne stralen, vallende op eenen dorren grond, waarover het groen zelden of nooit die vervrissende konteuren werpt, waarop het oog zich vermaakt, gelyk in meer vruchtbare gewesten ter verpozing, worden teruggekaatst met eene verblindende kracht, welke voor het oog nadeelig en smertelyk is en veroorzaakt in dat teeder zintuig eene indirecte verzwakking, welke strekt om hetzelfde vatbaar voor deeze kwalen te maken. Immers waren de onvruchtbare vlakten van Egypte voor lang om deze reden bekend, wegens derzelve nadeligheid voor het gezigt der inboorlingen.'

Preventieve maatregel kenmerkt straatbeeld

Maar in Curaçao heeft de kalk, waarmee al de gebouwen, beide publieke en private, voorheen gewit werden, zeer veel aan deze gebreken toegebragt.

Het verblindende effect van de witgekalkte huizen, waar Peixotto op doelt, vormde in 1817 een reden voor dr. Benjamin de Sola om de toenmalige gouverneur Kikkert te adviseren een verbod uit te vaardigen op het wit schilderen van de huizen. De Sola (1748-1817) wist zijn beweringen onder andere gestaafd door overeenkomstige bevindingen van de oogarts van de Oostenrijkse keizer. En zo gebeurde het dat vanaf dat moment de huizen een kleur kregen. Hoewel de bepaling alleen gold voor het stadsdistrict, kregen ook diverse landhuizen in de daaropvolgende decennia een kleur. Vaak was dat geel, een kleur gewonnen uit natuurlijke bronnen. De boete op het niet naleven van de voorschriften bedroeg 25 pesos.

De Sola, een vurig pleitbezorger voor het gebruik van moedermelk, een onderwerp waarop hij in 1773 promoveerde, had medicijnen gestudeerd aan de universiteit van Utrecht. Na zich in de verloskunde te hebben gespecialiseerd in Parijs, vestigde hij zich eerst in Den Haag en later in Nijmegen. Hij was vanaf 1786 eerste geneesheer van Willem V van Oranje. In 1815 vertrok hij naar Curaçao waar bloedverwanten van hem zich reeds eerder hadden gevestigd. Hoewel de maatregel in 1932 werd afgeschaft, bleef men de huizen kleurig schilderen. Het gebruik van kleuren lijkt zelfs een steeds grotere vlucht te nemen. Naast de traditionele gele kleur waarmee land- en herenhuizen oorspronkelijk werden beschilderd, zien we steeds vaker kleuren als korenblauw, paars, roze, oranje, cyclaam, grasgroen, citroengeel

wit

et cetera verschijnen. Je hoeft de haven van Curaçao maar binnen te varen om je oog te verlustigen aan de fraai gekleurde gevels ter weerszijden van de haveningang.

De verwachting dat het aantal oogziekten door de maatregel zou teruglopen, werd niet bewaarheid. Daar was echter een andere reden voor. Aan het eind van de 19de eeuw kwamen oogziekten epidemisch voor. Vooral infecties als gevolg van lues en gonorrhoe, ziekten die een nog grotere vlucht namen tijdens het opkomen van de olie-industrie, waren de oorzaak van de vele oogziekten op het eiland. Het aantal zeelieden dat de haven aandeed, groeide; de prostitutie nam evenredig toe en daarmee het aantal geslachtsziekten. Heden ten dage spelen lues en gonorrhoe veel minder een rol. Terwijl ik in de loop der jaren honderden gevallen van lues en gonorrhoe heb zien langskomen, doet het zich tegenwoordig nog slechts sporadisch voor. Twintig jaar geleden zag ik eenmaal een jonge vrouw in de praktijk met een luetische neuritis optica. Ze verloor het zicht in het aangedane oog. Bij pasgeboren baby's worden routinematig de oogjes nog steeds gedruppeld met AgNO_3 , maar mogelijk is het nauwelijks meer nodig. Uit een gezondheidsonderzoek is naar voren gekomen dat diabetes mellitus en glaucoom twee van de drie meest voorkomende chronische aandoeningen zijn. Beide vormen een serieuze bedreiging voor het oog. Doordat het aantal mensen met suikerziekte steeds verder toeneemt, zal diabetische retinopathie en daaruit voortvloeiende blindheid in groeiende mate voorkomen. Recentelijk bezocht een vrij jonge vrouw met diabetes het spreekuur. Sinds een maand was de visus in een oog

sterk verslechterd. Ze bleek macula-oedeem te hebben. Hoewel ze veel te laat hulp zocht, heeft ze geluk gehad. Geleidelijk aan keerde het zicht in het oog terug. Cataract - de grauwe staar van weleer - zien we nog steeds geregeld en pterygium ten slotte is een veel geziene maar onschuldige aandoening.

Het is opmerkelijk - en wellicht kunnen we er lering uit trekken - hoe een preventieve, oogheelkundig bedoelde maatregel in de cultuur wortel schoot en tot op heden zo'n bepalende en oogstrelende invloed heeft op het Curaçaose stadsbeeld, ook al was de argumentatie achteraf gezien misschien zelfs aanvechtbaar. ■

Irene Braakman,
huisarts op Curaçao

BEELD: CARLA KRAMER

